

comentaris literaris per Josep Palomero i José Miguel Segura

DD.AA.

Laberintos (21)

Editorial:

**Biblioteca
Valenciana**

València, 2019

Pàgines 456

**Exilis culturals
espanyols**

És molt probable que vostés, lectors, no coneguen cap dels 21 números d'esta revista dedicada als estudis sobre els exilis culturals espanyols que es publica des de 2002, dirigida pel professor Manuel Aznar, catedràtic de Literatura Espanyola Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona. És probable, dic, que no la coneguen perquè solen fer-se edicions no venals d'una tirada curta, tot i que des de fa alguns números el contingut de cada volum està penjat en internet i, en qualsevol cas, la trobaran en dialnet.unirioja.es, base de dades de les publicacions d'investigació dels centres d'estudi espanyols.

Al llarg de diu anys ha publicat dossiers singulars sobre autors exiliats després de la guerra civil que la dictadura ha condemnat a l'oblit, singularment el cas de Max Aub, però també el de Jomí García Ascot, Angelina Muñoz, Emili Gómez-Nadal o Josep Renau i, en l'últim número, el de l'historiador de la Literatura Vicente Llorens Castillo, exiliat a França, la República Dominicana i Mèxic, professor posteriorment als Estats Units, qui va llegar la seua biblioteca i arxiu a la Biblioteca Valenciana. El número 21 es completa amb estudis, documents, entrevistes, ressenyes i notes de gran interès. JP

NIKLAS NATT OCH DAG

1793

Traducció:

Patricia Antón de Vez

Editorial:

Salamandra

Barcelona, 2020

Pàgines 426

Novel·la

Avalada pel notable èxit, tant de vendes com de crítica a Suècia, *1793* és l'òpera preaval de Niklas Natt Och Dag, un escriptor d'origen aristocrata que ha vist com la seua obra serà traduïda en trenta-cinc països. Aquesta és, en principi, una novel·la en la qual es troben el paradigma narratiu de la novel·la històrica i el de la novel·la negre-policíaca amb l'objectiu final de narrar una època, una cruïlla espacial, temporal i social especialment significativa—encara que no exclusiva— en la història del país nòrdic. En efecte, els fets narrats sorgeixen d'una crisi, del canvi entre el model social pseudo-feudal que per coneixem com a «Antic Règim» i el model revolucionari que s'imposa violentament a França des de 1789 i que amenaça amb estendre's per la resta del vell continent.

En aqueixa cruïlla històrica es troba el rerefons polític i humà que subjau a la història pròpiament contada, una història que arranca de manera impactant amb el descobriment d'un tors humà—les seues extremitats, ulls, dents i llengua han sigut amputats a poc a poc, sense provocar la mort de la víctima abans d'hora—en una de les innombrables llacunes d'Estocolm. Es tracta d'un crim tan atroc que fins i tot

en una ciutat tan violenta com la capital sueca d'aquella època mereix ser investigat. Els encarregats seran una parella de personatges—Winge i Cardell— que sens dubte qualsevol lector tardarà a oblidar: dos personatges que es complementen com a éssers humans i com a investigadors, amb evidents ressons d'altres parelles que en la literatura han sigut com el capità Haddock i Tintín, Sherlock Holmes i el doctor Watson, Astérix i Obélix o, per descomptat, els nostres el Quixot i Sancho Panza. Winge i Cardell representen dues cares només aparentment oposades de la naturalesa humana que coincideixen en la presència explícita en un i implícita en un altre de la violència.

Organitzada en quatre parts ben diferenciades i diversos flaix-backs al llarg de les diferents estacions de l'any 1793, la investigació policial pròpiament dita es creua amb les històries protagonitzades per altres personatges miserables d'aquell miserable Estocolm—la pobresa és per a l'autor un sinònim d'innocència— violentats per una societat classista, injusta i corrupta el mateix rei de la qual ha sigut recentment assassinat. La ciutat és l'altre gran protagonista del relat: un Estocolm dominat—governable— per una violència i una por omnipresents en els quals participa tant el paisanatge com el propi paisatge urbà: la foscor i el fred el dominen i ho atenuen tot. Novel·la qualificada de desagradable i morbosa, en realitat en ella l'autor tracta que el lector no s'acostume mai a aqueixa violència que li assalta en moltes d'aquestes pàgines. El rigor i el detallisme naturalistes amb què el novel·lista ens mostra tantes i tantes misèries pretenen colpejar i afectar els lectors en una història que a fons algun dels seus tentacles en la pròpia família aristocrata de l'autor, tenyint-la d'un cert autobiografisme. Novel·la trepidant, on es constata que la condició humana no ha canviat. JMSR

L. GARGALLO, G. MIRÓ I S. GARGALLO

La cuina dels Ports

Editorial:

**Libres de la
Drassana**

València, 2020

Pàgines 174

Cuina

És un llibre deliciós: autors experts, fotografies eloqüents i col·laboradors competents, de reconeguda solvència periodística com ara Joan Garí, Manuel Milián Mestre, Violeta Tena, Mònica Segura, Mary Savage, Conxa Rodríguez, Vicent Baydal i Víctor Amela. El fulleges i t'entren ganes de menjar-t'ho tot, de tornar a la comarca castellonenca dels Ports a comprar matèries primeres, de disfrutar dels plaers de la vida. Com altres llibres de cuina, el primer capítol tracta dels entrants, seguit dels plats de cullera, els arrossos, els productes derivats de la matança, les conserves de temporada, la carn, les postres i begudes. Com és natural tractant-se de plats propis dels Ports, falta el peix i el vi, però en canvi teniu la collà, la coca de carabassa, la coca de sagí, els flaons, més la sopa morellana i la forcallana, l'olla, els brull, les farinetes, el corder al forn, els cigrons amb allioli, el bolo, el frito, els cristos.

Amb este nou volum de la col·lecció Tastaolletes, Drassana va ampliant el panorama de la cuina valenciana; ja ha tret els volums referits a la cuina del Cabanyal, la Safor, la serra de Mariola, la Marina Alta i els dolços valencians. Avant amb les atxes! JP

destaquem...

Una meditació lírica sobre l'absència d'un fill

Què ens succeeix quan algú pròxim a nosaltres mor? Descriure aquest buit, aquesta ràbia, aquesta desesperança, no és gens fàcil, diria que és impossible, perquè la vida se'ns antulla una excepció, perquè tot cobra d'improvís un valor inestimable. No obstant això, com omplir aquesta absència, si és que tal cosa és possible i, potser, necessària? Diuen que la mort és una vella història, l'única certa, però afrontar-la, comprendre-la, continua sent una tasca pendent. No estem preparats per a enfrontar-nos al fet que algú a qui estimem desaparegui, així, de sobte. És un acte atroc, si bé és un acte que forma part del cicle d'una vida.

Escriu Jacques Chauviré en aquesta exquisida *nouvelle* titulada *Elisa* (errata naturae), que «entre la més tendra infància i la mort dels qui hem estimat discorre la vida». I en certa manera així és. La nostra vida, en part, depèn de la vida dels altres. El nostre ritme vital, el nostre quefer diari, s'acoba a la cadèn-

cia dels altres en un joc d'equilibris que no sempre resulta fàcil de dur a terme però del qual depenem. Existeix un fluir, un moviment, un ésser en el temps, i d'això és, precisament, del que parla Denise Riley en *El tiempo vivido, sin su fluir* (Alpha Decay), una espècie d'assaig o diari personal en el qual narra, o millor dit s'enfronta i es qüestiona, es culpa i es consola davant la mort del seu fill.

Per a Riley existeix un temps que va lligat al temps dels altres—en aquest cas, al temps del seu fill—, un temps la fluïdesa del qual es regeix, en part, per l'existència dels altres. Així, quan de manera sobtada un s'absenta d'aquest món, aquest temps que a partir de llavors ens toca viure és un temps en suspensió. Un viu, aprèn a viure sense el ser estimat, però la seua vida, que és temps, es mesura d'una manera totalment diferent. Al llarg d'aquestes pàgines, la poeta i filòsofa intenta respondre a preguntes que, en realitat, no tenen respostes, o més

aviat no ens ofereixen les respostes que un anhela. En aquest sentit, assistim a una espècie de procés de duel on Riley intenta, a través de la paraula escrita, trobar un sentit.

El lector es troba davant un testimoniatge personal, que cala molt profund, que arriba fins i tot a encongir-li el cor, un text que emana des de la profunditat de l'ànima, que anhela una serenitat impossible, on cada paraula està íntimament lligada amb aquesta sensació del temps detingut, amb el seu estat immòbil; d'aquí ve que la seua escriptura ens serveixi, a més de com a eina d'introspecció, com a diàleg amb la resta del món.

Amb un pròleg de Max Porter, i amb un epíleg de la mateixa autora, on comparteix un poema commovedor, *El tiempo vivido, sin su fluir* no resulta massa plaent quant a que la seua sinceritat aconsegueix submergir-nos de ple en el seu dolor, un dolor que hagués de ser millor comprès i compartit. Lectures com aquesta ens fan veure la necessitat d'una millor educació emocional per a donar resposta als contrasentits de la vida i a aquesta mort que ens colpeja sense previ avis, tot i que un l'espera. Hem d'acceptar que no sabem res de la mort, aquest port terrible on tard o d'hora tots embarquem sols. ERIC GRAS

DENISE RILEY

El tiempo vivido, sin su fluir

Traducció: Núria Molines

Editorial: Alpha Decay

Barcelona, 2020

Pàgines 96

Assaig-poesia